

Η ΣΥΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Αλομπέιντ Αρεφ

(Διδάκτωρ της Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Ειδικός σε θέματα Μέσης Ανατολής)

Καστρίτη Βασιλική

(Διεθνολόγος)

Copyright: www.rieas.gr

Οι πρόσφατες γεωπολιτικές αλλαγές στις χώρες της Αραβικής Άνοιξης επιβάλλουν τη μελέτη της περιοχής εκ νέου, με βάση τη νέα τάξη πραγμάτων που αρχίζει να διαμορφώνεται στη περιοχή. Ωστόσο, οι πολιτικές ανακατατάξεις στις χώρες αυτές, δεν έχουν ακόμα σταθεροποιηθεί λόγω της βαθιάς σύγκρουσης των νέων δυνάμεων με το παλαιό κατεστημένο, άμεσα συνδεδεμένο με τις πρώην αποικιακές δυνάμεις¹. Η περίπτωση της Συρίας θεωρείται δικαίως μια από τις σημαντικότερες εξεγέρσεις στα πλαίσια της Αραβικής Άνοιξης. Η Συρία, ήδη από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ήταν η καρδιά του αραβικού εθνικισμού και ταυτόχρονα το ιδανικό παράδειγμα συνύπαρξης χριστιανών και μουσουλμάνων, καθώς και άλλων θρησκευτικών-εθνικών μειονοτήτων.

¹ Η Συρία από το 1957 μέχρι σήμερα ήταν προτεκτοράτο της Σοβιετικής Ένωσης και κατόπιν της Ρωσίας όταν προχώρησε στην υπογραφή συμφωνιών στρατιωτικής και οικονομικής και αναπτυξιακής συνεργασίας με τη Μόσχα. βλ. Αλομπέιντ Αρεφ, διδακτορική διατριβή, 2008, Οι Ιστορικές και Κοινωνικοπολιτικές Καταβολές των σχέσεων Συρίας & Τουρκίας, σ. 188

Σήμερα στη Συρία δοκιμάζεται το διεθνές σύστημα που διαμορφώθηκε το 1916 στη συμφωνία Σάικς-Πικό², δοκιμασία η οποία μπορεί να προκαλέσει εδαφικές τροποποιήσεις ή ακόμη και αλλαγή συνόρων. Για τον λόγο αυτό, το κόστος παραμονής του Άσαντ ως εγγύηση για το διεθνές σύστημα ξεπέρασε κάθε όριο, κυρίως όσον αφορά τον ανθρωπιστικό παράγοντα³.

Η γεωστρατηγική θέση της Συρίας προσελκύει το ενδιαφέρον των ξένων δυνάμεων (περιφερειακών και διεθνών)⁴, καθώς αποτελεί κέντρο σύνδεσης τριών ηπείρων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως συγκοινωνιακός κόμβος, πύλη του αραβικού και ισλαμικού κόσμου και δικτυακό κέντρο μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου προς τη Μεσόγειο⁵, περιορίζοντας έτσι τη σημασία άλλων ανταγωνιστικών χωρών !

Το ξέσπασμα της συριακής εξέγερσης πυροδότησε ισχυρό ανταγωνισμό μεταξύ των μη αραβικών περιφερειακών δυνάμεων (Τουρκία, Ιράν, Ισραήλ) με σκοπό τον έλεγχο της ευρύτερης περιοχής και ιδιαίτερα της ίδιας της Συρίας ως κράτους-κλειδί της περιοχής.

Η πτώση του συριακού καθεστώτος Μπάαθ μπορεί να προκαλέσει αναστάτωση στις ισορροπίες δυνάμεων. Το Ιράν μπορεί να χάσει τον κυρίαρχο ρόλο που διαθέτει στη Συρία από τις αρχές του 1980, ενώ επίσης μπορεί να συρρικνωθεί η φιλοϊρανική οργάνωση Χεζμπολάχ στο Λίβανο. Αν και το Ισραήλ διαθέτει μεγάλη επιρροή στα κέντρα αποφάσεων των δυτικών χωρών δεν μπορεί να έχει άριστες σχέσεις με τη Συρία λόγω της κατοχής των υψωμάτων του Γκολάν⁶. Με τα σημερινά δεδομένα, η μοναδική χώρα που μπορεί να παίξει ρόλο στην μελλοντική Συρία είναι η Τουρκία λόγω μιας σειράς παραγόντων, όπως η άμεση γειτνίαση λόγω των κοινών συνόρων, η τουρκική επιτυχία στον οικονομικό τομέα και η συνακόλουθη πιθανή συνδρομή εκ μέρους της Άγκυρας στην ανοικοδόμηση της Συρίας και η άνοδος των ισλαμιστών στην Τουρκία. Η “μελλοντική” Συρία όπως φαίνεται μέχρι στιγμής, δεν έχει άλλες –περισσότερο

² βλ. το κείμενο στο Hurewitz J. C, The Middle East and North Africa in World Politics, A Documentary Record, Volume II, Yale university press, New Haven, London, 1975-1979 σ. 101-106 .

³ Πάνω από 1,8 εκ. άνθρωποι πρόσφυγες στο εξωτερικό και τουλάχιστον 4 εκ. στο εσωτερικό, τα θύματα ξεπέρασαν τους 93 χιλιάδες αν και η πραγματικότητα δείχνει μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων κυρίως αυτών που δεν καταγράφονται εξαιτίας της βαρβαρότητας του πολέμου. <http://gr.euronews.com/2013/07/16/un-syrian-conflict-is-worst-humanitarian-crisis-in-nearly-20-years-/>

⁴ Περί της σημασίας της Συρίας για τις μεγάλες δυνάμεις βλ. Rathmell Andrew, Secret War in the Middle East: The covert struggle for Syria, 1949-1961, Tauris Academic Studies, I.B. Tauris Publishers, New York, 1995.

⁵ Οι χώρες Σαουδική Αραβία , Κατάρ, Ιράκ και Ιράν από το 1946 μέχρι σήμερα εξέφρασαν την επιθυμία τους για την κατασκευή αγωγών από τις χώρες τους μέχρι τη Μεσόγειο Βλ. τον ανταγωνισμό μεταξύ της εταιρίας Aramco (Σαουδοαμερικανικών συμφερόντων) και της ιρανοβρετανικής εταιρείας για την κατασκευή των αγωγών Tapeline και MEPL μέσω της Συρίας.

⁶ Αποφάσεις 242 (1967) και 338 (1973) του ΟΗΕ

συμφέρουσες- επιλογές πλην την αποδοχής της βοήθειας της Τουρκίας ώστε να εξυπηρετήσει τα εθνικά της συμφέροντα, παρά το αποικιακό της παρελθόν.

Η μοναδική χώρα που δύναται να αλλάξει την ενδεχόμενη διπλωματική, πολιτική και οικονομική επικράτηση της Τουρκίας στη Συρία είναι η Ελλάδα (αλ Γιονάν στα αραβικά). Οι κάτοικοι της Συρίας γνωρίζουν ότι οι Έλληνες ιστορικά από την εποχή του Μέγα Αλέξανδρου ήταν οι μοναδικοί κατακτητές οι οποίοι φρόντισαν να μεταλαμπαδεύσουν τον πολιτισμό τους και να δώσουν τα φώτα τους στους κατεκτημένους λαούς. Κατά συνέπεια, η Ελλάδα διαθέτει βαθιές ρίζες πολιτισμού σε αυτή τη χώρα, και οι Σύριοι, τόσο οι μουσουλμάνοι, όσο και οι χριστιανοί είναι περήφανοι για αυτό μέχρι σήμερα. Επίσης η Ελλάδα διαθέτει ισχυρούς θεσμούς στη Συρία με το Πατριαρχείο της Δαμασκού (Αντιοχείας) και Πάσης Ανατολής, ένας θεσμός κατοχυρωμένος συνταγματικά, γεγονός που σημαίνει ότι δεν θα αντιμετωπίσει η Αθήνα τεράστιες δυσκολίες στην προσπάθεια προσέγγισης της Συρίας, με την προϋπόθεση βέβαια να τύχουν σεβασμού οι συνταγματικές αρχές της Συρίας.

Όμως, η πραγματικότητα της κατάστασης δείχνει ότι υπάρχουν μέχρι στιγμή τρεις επιλογές συνεργασίας ή προσέγγισης και δυστυχώς καμιά δεν κρίνεται συμφέρουσα για την Ελλάδα. Η πρώτη είναι η επιλογή Άσαντ, η οποία θεωρείται ασυμβίβαστη με τα ιδανικά και τις αξίες της Δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αξίες οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας. Επιπρόσθετα, ο Μπασάρ αλ Άσαντ είναι ο πρώτος Άραβας ηγέτης που αναγνώρισε τα Σκόπια ως «Μακεδονία» (2010)⁷, ενώ μάλιστα είχε δρομολογήσει εμπορικές συναλλαγές με την κατεχόμενη βόρεια Κύπρο⁸. Η δεύτερη επιλογή είναι η οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων, η οποία θεωρεί το τουρκικό μοντέλο ως το ιδανικότερο και επιδιώκει την εφαρμογή του στην «μελλοντική» Συρία. Ήδη ορισμένα μέλη προετοιμάζουν συνεργασίες με την Άγκυρα για την ανοικοδόμησης της χώρας. Η τρίτη επιλογή είναι η περίπτωση των ακραίων σκληροπυρηνικών ομάδων όπως το μέτωπο «Αλ Νάσρα». Εδώ η περίπτωση προσέγγισης με τέτοιες ομάδες θεωρείται απίθανη γιατί η πλειονότητα του συριακού λαού δεν συμφωνεί με τις πρακτικές και τις μεθόδους αυτών των οργανώσεων

Η Ελλάδα μπορεί να εκμεταλλευτεί το κενό εξουσίας που υπάρχει στην ίδια την συριακή αντιπολίτευση στηρίζοντας πολιτικά και διπλωματικά στους διεθνείς οργανισμούς - κυρίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση- ομάδες αποσχισθέντων στρατιωτικών, οπαδών του

⁷ <http://www.enet.gr/?i=news.el.kosmos&id=206522>

⁸ <http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=285699>

δημοκρατικού κράτους. Οι Στρατιωτικοί αυτοί επιδιώκουν την εφαρμογή του συντάγματος του 1950 μέχρι τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών καθώς και την εγγύηση ασφάλειας και προστασίας όλων των μειονοτήτων στο έδαφος της Συρίας, αλλά και της ελληνικής παροικίας στο πλαίσιο εφαρμογής και σεβασμού των δημοκρατικών θεσμών. Ίσως αυτή είναι μια καλή «σκέψη» για την εξυπηρέτηση των αμοιβαίων ελληνικών και συριακών εθνικών συμφερόντων.

Η σύγχυση που υπάρχει ήδη στην κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική, τις εθνικές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αλλά και στις ίδιες τις δηλώσεις ορισμένων Ευρωπαίων Υπουργών Εξωτερικών σχετικά με το συριακό ζήτημα θα έδινε τη δυνατότητα στην Αθήνα και στην Κυπριακή Δημοκρατία από κοινού να λάβουν πρωτοβουλίες στο όνομα της ΕΕ προκειμένου επιλυθεί η συριακή κρίση ενισχύοντας ταυτόχρονα την διπλωματική τους παρουσία και αναπροσδιορίζοντας τον ρόλο τους στη Μέση Ανατολή.